

# PÉK-RAZZIA!



**A sütőpincék  
titkaiból.**

**Kis kifli-nagy pizok.**

Van már zsemle és kifli; a pékmunkások kizárása megbukott, vége a nyílt harcnak egy időre, de nincs vége annak az állandó küzdelemnek, a mely pékmunkások és mesterek között folyik régóta. A mostani kizárásnak is az volt egyik főoka: a munkások kétségbeesett küzdelmet folytatnak, hogy a műhelyeket tisztaságra, rendre és a munkaidő, mely a vasárnapi szünet megtartására kényszerítsék, a mire különben fővárosi szabályrendelet is kényszeríti a pékeket, de a melyre fűtyülnek. A munkások ezzel a maguk bőrért védik; egészségüket, életüket, de védik a közönség érdekeit is, mert a förtelmes műhelyekből kikerülő tütemény járványok terjesztője. A munkások helyi sztrajkokkal, bojkotokkal dolgoznak a piszkos pék-pincék ellen: ez volt kellemetlen számos mesternak és ezt az akciót akarták megtörni kizárással, egy csomó munkás egyszerre való elbocsátásával, a mi azonban megbukott.

## A tüdővész-konyhák.

A hol ugyanis a kenyeret sütik, sok budapesti pékműhelyben, a *tífusz*, *tüdővész* és a korai halál konyhája van. A munkások nagynehezen kivitték, hogy a főváros szabályrendeletet adott ki, a melyben meghatározták, milyennek kell lenni egy egészséges pékműhelynek, kimondták a tisztasági rendszabályokat, szoritották a pékmestereket a munkaidő és a vasárnapi munkaszünet megtartá-

sára. De hiába! Van egy csomó pékműhely Pesten, a hol undorító pizokban és rabszolga-robotban kinlódnak a péklegények. A munkások ezeket a műhelyeket egyremásra jelentik föl. Nagy ritkán be tiltanak egyet, de az is legtöbbször néhány nap mulva újra megnyílik. *A följelentések nagy része elsikkad*, azoknak az előjáróságoknak a kezén, a melyeknek a büne az is, hogy Budapesten mást mint hamisított élelmiszert alig lehet kapni. A följelentéseket megteszik, de hogy mi lesz velük, azt többnyire senki sem tudja. Ha pedig mégis kiszáll a hatóság egy-egy pékműhelynek mondott pöczegödörbe, akkor az ilyen látogatásokat *mindig buzgó tisztogatás és rendezkedés előzi meg*. A munkások azt állítják, hogy a följelentett mesterek mindig tudják, mikor jön vizsgálni a hatóság.

## Az áldozatok.

A munkások tehát másként nem segíthetnek magukon, minthogy maguk kényszerítsék a pékeket tisztaságra és rendre. Ezzel a közönség érdekeit is védik, mert megóvják mindenféle ragadós betegségek bacillusaitól, de a maguk életét is védelmézik. Mert az egészségtelen műhelyekben, a melyek rendesen pinczében vannak, ablaktalan, levegőtlen, büzös odokban, úgy hullanak a munkások a rettenetes hőségben, gőzben, lisztporban, tulfeszített munkában, mint a legyek.

## Budapestre vonatkozó ujságcikkek

*Pék-razzia!*

Ar Est

Bp.

(Hely)

1910 11/17

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

664.6

Hely

Idő

"1910"

Személy

Helyszám

## Zsákvászonon.

Az *Est* munkatársa végigjárt néhány ilyen pékműhelyt, a melynek szennyessége a mostani vizzályt munkások és mesterek közt föl idézte. A Szerecsen-utczában van a Preis-féle műhely, a hol a munkások sorra pusztulnak. Mély pincze ez, négy-öt vaktáblás ablakkal, a melyekből egyébkor tüzfény és fojtó gőz szokott kiáradni. Ma a kizárás miatt csak két ablakból szűrődik ki világosság.

Kitaposott kőlépcsőn lehet lemenni a pinczébe. Sár és tegnapi pizok lepi be a pincze téglával kirakott talaját, a melynek pedig a szabályrendelet szerint betonozva kellene lennie. A falak mellett liszteszsákok vannak keresztbe egymás fölé rakva. A pincze végén van a sütőhelyiség a kemenczével. Előtte egy kutszerű lyuk *zöldes-szürke* viz-

zel benne. Ez a víz arra való, hogy egy sóprüt belemártanak és időnkint kitörüljék a kemenczét, a melybe a kenyér és sütemény kerül. Tisztességes pékműhelyekben a vízvezeték folyik ezen a tartályon át; itt már tudja isten, mióta áll a víz.

Csak az utóbbi hónapokban például Preisz Endre Szerecsen-utczai pinczeműhelyében négyen haltak meg tüdővészben: *Gönczi András, Gottlieb Pál, Csimák Gusztáv, Igonda János* pékmunkások, *Császár Béla, Strausz, Balog és Venczel* mánkások pedig kórházban fekszenek. *Schreiner Rezsónél*, a kinek a pinczeműhelye az *Orczy-ház* alatt van, szintén meghalt az utóbbi időben két munkás tüdővészben, *Mészáros és Szecei János*.

Ki gondol arra, a mikor kiflit ropogat a reggelijéhez, hogy emberélet van belesütve?...

## Éjjeli menedékhely a pékműhelyekben.

Borzalmas és undorító részei ezeknek az elhanyagolt műhelyeknek a *hálószobák*. A pék munkája ugyanis olyan, hogy el nem hagyhatja a műhelyt tizenhat-husz órán át. Közben alhat két-három órát, a míg a tészta megkél, vagy a kovász elkészül. Ezért a műhely mellett háló-helyiséget tartanak a munkások számára. Itt hevernek egymás hegyin-hátán, oly agyonfáradt, izzadságtól csöpögő munkások és kábultan alusznak a maguk egy-két órás pihenőjüket.

Benézünk a *hálószobába*. A forró kovászszag helyett, egyszerre pállott ember-büz és doh üti meg az orrot. Szűk kis rácsos ablak az egyetlen nyílása ennek a helyiségnek, a hol munkaidőben sokszor *tizenhat ember* is fekszik együtt. Tíz-tizenkét pamlagszerű butor áll szorosan egymás mellett. Ezen fekszik egyébkor, a mikor nincs kizárás, a tizenhat munkás. A pamlagok rövidek, csupaszak, *zsákvászonnal* vannak bevonva. Kimosni, tisztogatni tehát sohasem lehet őket. Hogy zsákvászon az anyaguk, azt csak onnan lehet tudni, mert mondják. Egyébként a szürkés-fekete legkülönbözőbb árnyalatai láthatók mindegyik ágyon. Ott, a hol a fekvők fejei szoktak lenni, nagy zsiros, fekete foltok láthatók, sok ágyból a közepefelé szalma borzasodik ki... Most csak két emberalakot látni az ágyakon. Az egyik nadrágban, felöltözve fekszik ott; ez a házi-szolga. Azonkívül tátott szájjal, sápadtan egy tanonc.

#### *Gyermekek a pinczében.*

Hirsch Zsigmond Váci-köruti mihelye a legborzalmasabb pincze-odu. Ennek a mély pinczemühelynek, a melyben tíz-tizenketten szoktak dolgozni, *nincs is ablaka*. Féltenyérnyi széles nyílása van az utczára, ez is tejüveggel van elzárva. Mikor az ember ide lemegy, olyan büz és forróság üti meg, hogy az ájulás környékezi. És itt a gőzben látunk dülöngélni ma is, a mikor pedig másutt alig dolgoznak, hét-nyolc bő kék-gatyás, papucsos alakot. *Csupa gyerek*. Tizenhárom tizennégy éves kislány dolgozzák itt magukat halálra, szombaton sokszor *tizenhét órát is egyfolytában, éjszaka*, holott törvény tiltja, hogy tizenhat éven aluli gyerekek éjjel dolgozzanak. Ezt a mihelyt azon-

*kozp. nyor.*

ban nem ellenőrzik, mert nem jeltenti be az inasait, nem köt szerződéseket velük és nem küldi iskolába őket. És ezeket a halátrászánt gyerekeket *állami gyermekmenhelyekből* szerzi.

#### *A piszok palettája.*

Lenn a pinczében, az ablaktalan közben és büzben van e szerencsétlen kis fiuk hálólhelyisége. Egy szűk odu, *három* vaságygyal benne. Ezen a három ágyon alusznak, amikor ráérnek egy órát hatan-heten is. A vaságyakon ágynemű is van. Rongyokra gyűrt és szaggatott lepedők, amelyekre a nyomor egész palettája rá van kenve. A ki ezeket a színeket látta, az soha nem felejtí el őket. Még a kék megjárja; ez az emberek kék barchet-ruhá-

járól festett rá a lepedőre. A *szürke* és fekete a *közönséges piszok* színei. De hogy vörös-és sárga hogyan került oda? az örökké titok marad.

Ebben a pékmihelyben történt egyébként most négy hete, hogy az egyik inas *éhtíjuszban, kiütéses-tíjuszban* megbetegedett.

#### **A patkányok kiflit esznek.**

A Nagymező-utczában van *Nits* Márton hatalmas nagy sütődeje. Fülül üveges kirakat és fényezett czégtáblákon kosár kiflik meg kalácsok mosolyognak. Nappal észre sem venni a hosszú sor pinczeablakot, a mely két utczára nyilva jelzi a mihelyt. Már ezt a katakombát egyszer betiltotta a hatóság; akkor a pinczeablakokat megnagyították, hogy valamelyes levegő juthasson bele. A fal mellett húzódik itt a szennyes padlóju mihely, a Dessewfly-utcai részen a kemence. A mellett, közvetlenül szomszédságában még egy sötét helyiség. Ez a *féreeső hely*. Tégla-val kirakott helyiség, a közepén egy lyukkal. Itt folydogál és ter-

peszkedik a szenny; a szomszédban a kemence kenyérrel és kiflivel.

Ennek a mihelynek egyébként van egy specialitása. A *patkányok*. Nemrég ott a mihelyben meghalt egy munkás, kitették abba a kamrába, a mely a mihely mellett van; kinn folyt a kenyérsütés tovább. A míg a rendőrség megérkezett a helyszínére, a *patkányok kirágták a holttest egyik szemét, és megrágták a lábujját*.

A patkányok különben olyan szemtelenek, hogy a munkások állítása szerint a száradásra kitett meggyurt sütemények közül akárhányszor *ellopnak egy fél kiflit, vagy egy zsemlét*.

#### *Hogy hal meg a pék?*

Tegnap délután négy órakor a Dob-utca 105. számú *pincze-pék-mihelyben* hirtelen összeesett *Franz Lajos* 52 éves süteménykihordó. Nehány perc múlva meghalt. Rége óta beteg volt már.

agci

(Köt.)